

Universiteit
Leiden
The Netherlands

**Leven, werken en geloven in zeevarende gemeenschappen : Schiedam,
Maassluis en Ter Heijde in de zeventiende eeuw**

Wit, J.M. de

Citation

Wit, J. M. de. (2008, September 4). *Leven, werken en geloven in zeevarende gemeenschappen : Schiedam, Maassluis en Ter Heijde in de zeventiende eeuw*. Uitgeverij Aksant. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/13076>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/13076>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Zakenregister

- Admiraliteit 31, 33, 36, 44, 54, 55, 58, 89, 91, 113, 123, 131, 132, 161-162, 164, 175, 193, 198, 202, 208, 215-217, 256-257
- afscheid 188, 201-203, 206, 218, 309
- afslager 44, 109, 118, 155, 168, 223, 300
- akte van transport, transportbrief 92-93, 122, 137, 146
- alfabetisering 221, 227-230
- Algiers 127, 260, 270
- ambachtslieden 43, 47, 49, 53, 96, 112, 222-223, 233, 254, 261, 294
- Amerika 27, 265
- Amsterdam 24, 27, 28, 38, 57, 58, 66, 67-68, 77-78, 87, 89, 91-93, 95, 130, 140, 142, 175, 191, 199, 202, 205, 216, 219, 227-228, 231-232, 246
- Antwerpen 27
- arbeidscyclus 59-63, 71, 133, 327.
- arbeidsmarkt 15, 19-20, 41, 55-69, 73, 83, 94-95, 101, 103, 138-139, 141, 149, 176, 327-328, 330-331
- arbeidsomstandigheden 14
- Archangel 66, 112
- armenkamer 169, 173, 174, 226, 311, 341, 344
- Arminiaanse, remonstrantse 43, 270, 272, 274-275, 278-279, 306
- armoede 50, 139, 145-146, 197, 199, 221, 224-227, 261, 311
- Azië 14, 27, 57, 100, 112-113, 198-199, 252, 257, 319
- Baltische 77
- Barbarije 97, 312
- Barbarijse kapers 127, 170, 175
- Barbedos 29
- bedelen 134, 169-170
- bedeling 134, 139, 169, 172, 174, 196, 226, 259, 272, 300, 311, 317
- begravenis 242, 249, 266, 268, 308-311, 321
- bentcontracten 116-117, 128-129, 159, 168-169, 228-230, 248, 258, 261
- Bernisse 24
- beroepsidentiteit 20, 148, 219, 220, 232, 245-246, 261, 295, 308, 332
- beug 45, 107-108
- bevolkingsgroei 22, 26, 39, 46, 58
- bevoorrading 161-163, 176-177
- bevrachtingscontracten 66, 68, 111, 227
- bijnamen 246-248
- boedelinventarissen 77, 81, 164, 237, 238, 249, 277, 282, 285, 290, 291, 310
- boekhouder 77-79, 82-83, 86, 93, 102, 116, 130, 158, 161, 176, 222, 230, 259, 260, 274, 290, 295, 311, 317, 329
- boerenzee-man 61, 71
- boeten (netten) 134, 50-152, 177, 257
- bootsgezel 39, 55-56, 64-65, 83, 85, 88-89, 96-100, 103, 105, 112, 113-115, 117, 119-136, 143, 146, 176, 187-188, 195, 209, 216, 220, 229, 233, 236, 238, 240, 245, 248-249, 261-262, 318-319, 331
- bottelier(smaat) 99, 123-124, 163
- Brabant 24, 26, 272
- brandewijnstokerij 32, 66-67, 72, 328
- Brazilië 5, 29, 209
- breels, (drijvers) 106
- Brielle 22, 24-26, 31, 42, 67, 80, 82, 128, 132, 166, 276
- Bristol 138, 168, 219, 267
- buis (haring) 24-25, 27, 38, 40, 45-46, 67, 76-77, 82, 96, 105-107, 206, 223, 303, 298, 328
- burgerlijke staat 99, 149, 245, 293
- Canarische eilanden 162
- Caribisch gebied 79
- catechisatie 278, 281, 300
- cedulle, ceel 92-93
- chirurgijn 40, 49, 51, 111, 115, 134, 195, 209, 243, 273
- co-adventurers* 84
- coccejaanse 274-278
- College van de Grote Visserij 31, 36, 38, 44, 45, 54, 114, 239, 256, 257
- commandeur 65, 88, 103, 111, 119, 194, 296, 113
- commensaal 239, 241
- Danzig 66, 78, 121
- Delfland 24, 28, 42-43, 50, 61-63
- Delfshaven 24-27, 35, 61, 70, 82, 88, 128, 269, 282

- Delft 18, 24, 26, 29, 31-32, 42, 47, 82, 87-88, 93-95, 97, 103, 126, 140, 142, 155, 163, 165, 169, 172, 185, 198, 202, 204, 227, 232, 258, 261, 273, 276, 280
- Den Haag 36, 42, 82, 155, 216, 256, 259, 277
- Den Helder 107, 216
- Denemarken 57
- Deventer 21
- diaconie 13, 165, 168-169, 172-175, 215, 222, 226, 243-244, 246, 255, 259, 260-261, 272, 274, 279, 300, 305, 311-313, 326, 332-333
- diefstal 1, 35, 17-171, 322
- dienstbode 47, 140, 142, 149, 166, 290
- dienstensector 40, 49
- Diepwater 106
- Doggersbank 106-107
- dominee, predikant 44, 49, 116, 128, 146, 170, 181, 195, 222, 268-269, 271-272, 276-278, 280-282, 297, 305, 310, 313, 326
- Joannes Fenacolijs, 273-275, 294
  - Adam Westerman 179, 201-202, 286-293, 295, 302, 319-320, 322-325
  - Godefridus Udemans 265-267, 279, 288, 290-293, 295, 302, 314-317, 320, 322-325
- doodbrief 195
- doopsgezind (en) 37, 43, 81, 85, 102, 182, 269-270, 272-274, 276-278, 292, 300, 311-318, 326
- Dordrecht 22-24, 271
- Dorestad 21
- dorpsvoogd 51, 54, 296
- Duinkerken 32, 143, 244, 260
- Duinkerker kapers 31, 127, 173, 175, 317
- Duitse Bocht 57
- Duitsland 23, 28, 59, 97, 286
- echtscheiding 182, 204, 210
- Elbing(tol) 66
- endogamie 192
- Engeland 17, 21-22, 23, 28, 33, 43, 81, 89, 108, 119, 139, 159, 179, 198, 216, 225, 246
- Enkhuizen 16, 28, 32, 87, 140, 277, 291, 311, 312
- examenboeken 91, 213-214, 243, 246, 249
- export 22, 29, 67, 157-158
- family economy* 16
- fluitschip 38, 45, 76, 79
- Frankrijk 23, 28, 29, 31, 33, 66, 68, 79, 105, 119-120
- fraude 66, 170-171, 248
- fregat 38
- Friesland 26, 58, 87
- Gaag 42
- galjoot 38, 132, 166, 205
- gasthuis 37, 51, 135, 146, 169, 239, 240, 243, 257, 262, 277
- gereformeerd(en) 37, 43, 46, 97, 181-182, 196, 232, 251, 257, 267-284, 286, 288, 293-296, 299-300, 303, 305-306, 310-311, 313-317, 325-326, 332-333
- gevangenschap 13, 117, 129-130, 175, 312
- gilde 58, 67, 127, 138, 151, 154, 219, 229, 232, 272
- Great Yarmouth 106
- Groningen 59
- grootschipper 65, 68, 257
- 's Gravenzande 61
- Haaksgronden 107
- Haarlem 24, 227, 232, 315
- handelingsonbekwaam 138, 145
- handgeld 92, 119, 136, 330
- haringcertificatieboeken 19, 65, 83, 97, 185, 230
- haringhandel 76-79, 157
- haringvisserij 14, 19, 24, 27, 31-32, 38, 60-61, 63, 66-68, 72, 76-77, 81, 98, 102, 106, 113-115, 123, 125, 133, 151-152, 258, 296, 318, 326-329
- harpoenier 65, 88, 111
- Harwich 42
- Heilige Geestmeesters 85, 167, 226, 258
- Hellevoetsluis 42, 159, 162, 164, 171
- herberg, herbergier, herbergierster 39, 43, 49, 51, 53, 74, 76, 80-81, 83, 89, 91-93, 95, 102, 133-135, 159, 161, 164, 170-171, 186, 209, 22-223, 233, 235, 242, 244, 245, 258, 262, 275, 297, 327-328, 332
- herkomstgebied 18, 58, 61, 87
- hoeker (kabeljauw) 38, 40, 45-46, 68, 75-76, 80-81, 83-84, 107-109, 117, 127, 159, 298, 303, 323
- homoseksualiteit 198, 210-211, 218, 331
- hoofdgeldtelling 39, 53, 185
- hoogbootsman 99, 112, 121
- hoogheemraadschap 22, 25, 28, 36, 43, 49, 50, 116, 256, 261
- Hoorn 28, 67, 87, 169
- huiselijkheidsideaal 140, 201
- huishoudelijk werk 163, 166
- huishouden 16, 18, 27, 39-40, 46-47, 53, 76, 77, 86, 126, 136, 138, 141-145, 147, 149, 150-151, 154-155, 161, 163-165, 172-177, 183-185, 223-224, 227, 302, 330-331
- huwelijksleeftijd 100-101, 103-104, 183, 329
- huwelijkspatroon 27
- huwelijksregisters 39, 101, 195
- IJ (het) 24, 61
- IJssel 24
- inbakker 108
- intermediair 82, 116, 215-217, 266, 326, 332

Zakenregister

- Italië 23
- Jan Mayen 111
- jonen (dobbers) 107, 108, 117
- kaapvaart 14, 49
- kabeljauwvisserij 19-20, 45, 68, 70, 72, 77, 81-82, 102, 116-118, 125, 128, 150, 258, 327-328, 330
- kagenaar 68, 223
- Kanaal 106
- kapitaliseringsproces 81
- kapitein 38, 65, 89-91, 95, 99, 113, 146, 161-163, 167, 176-177, 193, 205, 208, 211, 215, 224, 236, 238-240, 257, 296, 299, 305, 308, 317, 332
- katholiek(en) 26, 37, 43, 181, 265, 268, 270-271, 274, 276, 282, 293, 308, 311-312, 315, 317-318, 321, 323-324
- Katwijk 25, 46, 82-83, 244
- kerkelijke tucht 215, 268, 282, 297-299, 301, 317
- kerkenraad, kerkenraadsnotulen 20, 28, 172, 181, 191, 215, 217, 241, 260, 267, 270-272, 2784-277, 280-282, 290, 294-302, 305-308, 311, 317, 322, 325, 332
- Ketel 35
- Keulen 21, 23, 28
- keursters (netten) 153-154, 176-177
- klapwaker 43, 186, 202
- kleding 14, 130, 146, 163-165, 168-169, 170-173, 179, 183, 204, 206, 208, 221, 226, 229, 245-255
- kok, koksjongen, koksmaat 64, 87, 97-98, 106, 111-112, 115, 134, 161, 163, 165, 307
- kol (lijnen) 108-109
- konstabel 99
- konvooi, konvooiëring, konvooischip 31, 38, 89, 198, 206, 215, 257
- koopman, kooplieden 5, 13-14, 22, 27, 32, 44, 47, 67, 77-80, 87-88, 102, 108, 122, 151, 158, 169, 192-193, 197-199, 209, 219, 222, 237, 257-258, 261, 269, 278, 290-291, 295, 314, 328-329, 332
- koopvaardij 14, 19, 24, 28, 31-33, 38, 40, 49, 55, 57-61, 65-68, 71, 73-74, 77-81, 85-87, 95-96, 99, 101-102, 105, 111-112, 120-121, 123, 125, 127, 132, 134-136, 163, 192, 197, 202, 211, 242, 227, 248-249, 279, 296, 298, 318, 326-329
- kostgangers 166-167, 217
- kostpenningen 161-162
- kostwinner 47, 49, 61, 141, 143, 175, 183, 197
- krediet 138, 155, 168-169, 330
- kuiper, kuiperij 29, 40, 53, 64, 80-81, 98, 113, 115, 124, 133-134, 148, 223, 226, 291, 294, 327
- kustvisserij 19, 25, 29, 33, 53, 69, 72, 77, 84-85, 97, 103, 109, 118, 133, 135, 316, 327, 329-330
- landbouw 23, 44, 59, 63, 71, 138, 315
- lidmaten 269, 271-275, 277, 281-282, 293-294, 297, 299, 300-301, 302-306, 311, 313, 322, 325
- liedboekjes 283-286, 290
- lijnbanen 29, 37, 51, 54, 133
- Liverpool 179
- Londen 209, 219, 244, 246
- lonen 14, 16, 20, 56, 59, 105-106, 113, 115-125, 136, 206
- Loosduinen 49, 51
- loterij 225, 312-313
- maandbrief 121-123, 136, 174
- maarnootschap (zeeverbintenis) 130
- Maas(mondgebied) 18, 20-28, 32-33, 39, 42, 46, 54, 56, 59, 61, 63-64, 69-72, 83, 87, 102, 106-108, 133, 154, 168, 187, 195, 228, 277, 321, 323, 327-328
- Maasland, 19, 42-44, 54, 63, 100, 101, 258, 273, 275, 328
- marine 13, 19, 40, 49, 54, 57-59, 67, 71, 88-91, 95-96, 99, 103, 112-113, 121, 123-125, 135-136, 146, 161-163, 168-169, 173, 175, 193, 198, 201-202, 205, 211, 216, 245, 248, 252, 254, 296, 314-315, 326-327, 329-331
- mariniers 113
- matroos, matrozen 89, 9198-99, 105-106, 108, 111-112, 115, 120, 124, 126, 143, 164, 216, 236-237, 246, 254, 265, 324
- Medemblik 28
- Middelburg 57, 120
- Middelharnis 18
- Middellandse Zee(gebied) 27, 127, 134, 327
- migratie 23, 26, 39, 46, 198-199
- Monster 49, 51, 54, 62, 63, 101, 155, 163, 185, 226, 276, 277, 308, 310
- moralisten 17, 183, 214
- Munster, Vrede van 32
- Nadere Reformatie 273, 277, 282-283
- Noord-Holland 18, 25-26, 57, 59, 60, 71, 87-88, 103, 312, 315, 327
- Noordse Compagnie 87-88
- Noordwijk 25, 244
- occupational community* 15, 19, 333, 369
- occupational identity* 220, 267
- occupational widowhood* 16, 138
- officier(en) 14, 89, 91, 95, 99, 103, 111-113, 119, 193, 198, 216, 298
- ommelooptster (viswijf) 155
- omtoor 108
- onderlinge hulp 168-169, 176

- Oostzee(gebied) 23, 27, 28, 32, 57-58, 60, 66, 67-68, 72, 77, 79, 111, 125, 135, 328
- openbare koopvrouw 145
- opreder 134, 151-152, 154, 171
- oproer 123, 216
- Opstand 24-27, 272
- Orkney eilanden 106
- Oude Rijn 21, 24
- Oudemannenhuis 20, 37, 135, 235, 238-244, 257, 262, 298
- overlevingstrategie 138, 330
- Overschie 35-36, 61-63, 87, 280
- overspel 17, 169, 179, 180-182, 186, 195, 210-213, 215, 218, 249, 297, 301, 331
- penningmeester 44, 69, 97, 222, 257, 258-260
- pest(epidemie) 26, 37, 39, 209, 239, 273
- piëtistische 278, 282, 285-286, 288-290, 293, 295, 298, 316
- pink 29, 51-52, 69, 70, 81, 102, 109, 261
- pleegkinderen 166-168
- Poeldijk 49, 51, 62, 101
- Polen 66, 120
- Portugal 28-29, 79, 111-112, 125, 139, 158
- predestinatieleer 274-275
- press gangs* 89
- prikken 43, 107-108
- procuratie (akte van) 17, 122, 137, 145-147, 175, 201, 216
- prostitutie 140, 171-172, 211
- Proveniershuis 36, 135, 239-241, 262
- psalmberijming 276, 285
- Purmerend 227
- queesten (nachtvrijen) 187
- reddingsgedachte 266, 268, 323-324, 326
- reder, rederij 14, 44, 73-88, 98-99, 101-103, 112-121, 128-129, 132, 136, 151, 154, 157-159, 176, 193, 227, 230, 238, 240, 254, 257-261, 269, 274, 316, 328-329, 331-332
- rederijkers 276, 283, 313-314
- reep 45, 106
- rekest 50-146, 147, 162, 176, 260-261, 270, 303
- rekrutering 59, 82-95, 102-103, 116, 198, 315, 318, 326, 329
- Rijn(land) 21, 23, 24, 28
- Rotte 24
- Rotterdam 16, 18, 22, 24-29, 32, 35-36, 38, 42, 67, 69, 79, 80, 87-89, 93, 95, 103, 107, 112, 123, 130, 132, 134, 140, 162-165, 169, 180, 202, 204, 210, 212, 216, 232, 238, 241, 256, 269-270, 273-274, 281, 300, 316, 322
- ruilhandel 138, 168-169
- Rusland 105, 111, 135
- Scandinavië 22, 39, 57, 59
- scheepsattestaties 66-68, 85, 87, 96, 211
- scheepsbier 29, 76, 160
- scheepswerven, scheepsbouw 29, 31, 37-38, 40, 43, 45, 53, 61, 77, 222-223
- Schelde 21, 27
- Scheveningen 25, 30, 49, 82-83, 109, 114, 130, 244-245
- Schie 24, 35, 37, 269
- Schiebroek 35
- Schieland 24, 28, 36, 238, 256, 271, 300
- schieman 99, 111, 124
- schipper 13, 24, 58, 64-68, 77-79, 81, 86-88, 91, 93-96, 99, 102-105, 112-115, 120, 122, 124, 132-133, 137, 157, 163, 165, 167, 179, 194-195, 198-199, 208, 211, 220, 224, 227, 233, 236, 238, 242, 262, 285, 290, 292, 295-296, 307-308, 315-318, 329, 332
- schoolmeester 40, 49, 53, 231, 259, 279-281
- Schoonderloo 61
- schotter 108
- schrijver 44, 89, 116, 118, 155, 205, 208, 300, 317
- schrobnetten 110-111
- schuit (vis, schol) 52, 64, 69, 76, 81, 83-84, 96-97, 102, 109, 118-119, 130, 144, 154, 158, 161, 168, 197, 238
- sekseratio 142
- sekseverandering 199
- seksualiteit 186, 210-215
- Shetland 106
- sociale status 20, 193, 220-221, 262, 332
- sociale stratificatie 220-224, 234-235, 261
- soldaat, soldaten 26, 39, 65, 91, 99, 100, 112-113, 131, 143, 159-160, 169, 171, 188, 245, 317
- solliciteur 168, 177
- Sont(tol) 66, 68
- Spanje 28-29, 79, 112, 125, 209
- speeljongen 96
- speksnijder, speksnijdersmaat 111, 119
- spinbanen 29, 150, 258
- Spitsbergen 88, 111
- St. Christoffel 29
- stapelmarkt 24, 27, 29
- stormvloed 25, 50-51, 53-54, 226
- Straatvaart 38
- stuurman, stuurlieden 37, 43-44, 55-56, 63-65, 68-69, 70, 76-78, 80-87, 89, 93-99, 102-103, 105-106, 111-119, 121, 127-135, 146, 148, 150-151, 154-155, 157-158, 160-161, 165, 168-169, 170, 172, 175-176, 184, 192, 195, 197, 204, 208-209,

Zakenregister

- 211, 213, 216, 217, 220, 222-224, 227-231, 233, 236-238, 240, 243, 248, 251, 253, 255, 257-262, 289-290, 293-294, 296, 298, 302-303, 308-309, 311, 316-318, 325-326, 329, 331-332
- Suriname 94
- survival network* 168-169
- taalgebruik 246, 263, 288, 298, 332
- taanderijen 29, 37, 42
- tapperij 37, 49, 133, 149, 160, 171
- tatoeage 249
- Telhuis 74, 152-154
- telster (gezworen) 153-154
- testament 41, 91, 145, 194, 201, 218, 231, 253, 288, 312
- thuiskomst 201-204, 214, 247, 324
- Tiel 21
- timmerman, timmerlieden 45, 53, 64, 80-81, 87, 99, 111-113, 115, 120, 124, 186, 209, 237, 248, 294, 327
- touwslagerij 31
- transportkoper 93, 345
- trouwbelofte 187-191, 217, 302, 331
- Turkije 170, 313
- uitdraagster 149, 163, 165, 248
- uiterlijk 202, 221, 245-249, 251-252, 254, 262-263
- uniform 252
- Utrecht 21, 23, 158, 170, 209, 312
- vaarseizoen 105-113, 135
- vaderschapsactie 189
- veeteelt 23, 59
- Venhuizen 216
- verdeftigingsproces 295, 332
- verponding 39-40, 232-236
- verzekering 13, 85, 106, 116, 126-131, 136, 168, 173, 249, 260, 316, 330
- vice-admiraal 91, 163, 216
- victualie 40, 81, 161-163
- Virginia 29
- visafslag 43, 51, 168, 298, 300
- vishandel 25, 49, 54, 154-158, 163, 254
- visserijbord (Maassluis) 216, 303-304, 324, 326
- visserijcollege (college van de Kleine Visserij) 44-45, 83-84, 129, 173, 216, 226, 259-260
- visverwerking 154-155
- Vlaanderen 23, 24, 26, 28, 58, 132, 134, 157
- Vlaardingen 18, 22, 24, 26-27, 32-33, 35, 42, 67, 70, 78-80, 82, 87, 128
- vleet, (drijfnet) 45, 52, 106
- Vliet 24
- vloeken 245, 265, 297-298, 319, 325
- voc 13, 16, 19, 27, 29, 31-32, 40, 49, 54, 56-59, 65, 67-68, 71, 79, 82, 91-97, 99, 103, 112, 121-127, 131, 134, 136, 139-140, 142, 161, 163, 165, 169, 171, 173-174, 192, 195, 198-199, 201-202, 205, 211, 214, 217, 224, 246, 254, 266, 278, 280, 288, 298, 308, 315, 318, 326-327, 329-330
- volkhouder 92-93, 95, 103, 122, 209
- volksgeloof 200, 266-267, 307, 318-323, 326, 333
- vroedschap 36, 74, 88-89, 97, 130, 152-153, 193, 256-258, 262, 270-272
- vroedvrouw 148, 173, 190, 213, 259
- vrouwenarbeid 6, 140-141, 147
- vrouwenspoelierij 187
- vrouwennis 154
- Waalse (kerk) 270-271
- Waddeneilanden 59, 87, 187
- walvisvaart 14, 19, 29, 40, 57-58, 61, 65, 67, 73, 87-88, 95, 103, 111, 119-120, 123-125, 134, 192, 296, 313, 327, 329
- Wateringen 49, 62
- Waterland 87-88, 187
- weeshuis 45, 86, 89-90, 93-94, 96-97, 117-118, 163, 165, 168, 198, 201, 218, 222, 225, 240, 251-252, 255, 257-258, 311-312
- werkgelegenheid 8, 19-20, 56-59, 63-64, 66-72, 82, 152, 258
- West-Friesland 60, 71, 128, 130, 170, 318
- West-Indië 5, 29, 79, 134, 189, 213
- wic 29, 40, 59, 65, 190, 318
- Zaanstreek 87
- Zandambacht 61
- Zeeland 23-24, 26, 57-59, 71, 87, 119, 134, 171
- zeemansvademecum 266, 279, 286-292, 302, 315, 320, 325, 332-333
- zelfvoorziening 168-169
- ziekentrooster 265, 278, 280-281, 288
- zielverkoper 93
- Zijde 18-19, 24-25.
- zout-en zeepkohier 46-47, 53, 70, 94, 100-101, 142, 144, 151, 184-185, 196, 222-223
- Zouteveen 35
- Zuiderzee 23-24, 57, 315
- Zuid-Europa 77, 135
- Zuid-Holland 23-26, 49, 58, 79, 266, 312
- Zwartewaal 18, 82, 87
- Zweden 139, 245